

Får och inte får

Dela upp deltagarna i grupper. Dela ut bilderna med exempel på saker man får och inte får göra enligt allemansrätten. Lägg ut två pinnar i ett kryss på marken – här ska man lägga de bilder som visar något man inte får göra. Lägg två pinnar som ett V (bock) på marken. Här lägger man bilder som visar sådant man får göra. Låt deltagarna lägga ut bilderna och gå sedan igenom dem med gruppen. Man kan också ha ett snöre mellan två träd och klädnypor på bilderna och så hänga upp dem på snöret. Snöret är då märkt med rött på den sida som symboliserar saker man inte får göra och grönt på den sidan som symboliserar saker man får göra. Se bilder längst bak i detta dokument.

Gröna och blodiga spåret

Gör ett blodspår med ketchup. Gör en slinga med grönt garn på ett annat ställe. Lägg ut bilder på saker man får göra och inte får göra längs gröna spåret. Låt eleverna gå gröna slingan gruppvis. Varje grupp ska plocka med sig en bild på något man inte får göra och lägga ut den på blodspåret.

Charader allemansrätten

Dela in eleverna i grupper om tre eller fyra i varje. Varje grupp får i uppdrag att dramatisera något man får eller inte får göra enligt allemansrätten. Använd de laminerade bilderna. Dela ut så att alla grupper får olika saker att visa, till exempel fiska med metspö i havet. De andra grupperna gissar vilken regel som gestaltas och om det är något man får eller inte får göra.

Värderingsövning

Lägg ut ett rep i en U-form. Bestäm vilken ände av repet som är ja och vilken som är nej. Alternativt vilken som är HÅLLER MED eller HÅLLER INTE MED.

Säg ett påstående eller ja/nej fråga. Eleverna ställer sig utmed repet beroende på vad de tycker.

Ja och nej frågor med Klossar eller 4 rep

Se nedan.

Tre olika sätt att jobba med ja och nej frågor om allemansrätten!

- Klossarna – samarbete, tävling om man har två lag och två set klossar
- Fyra rep - bra för att värma upp gruppen, bra för grupper som gillar att leka
- Värderingsövning Rep i U-form – diskussion

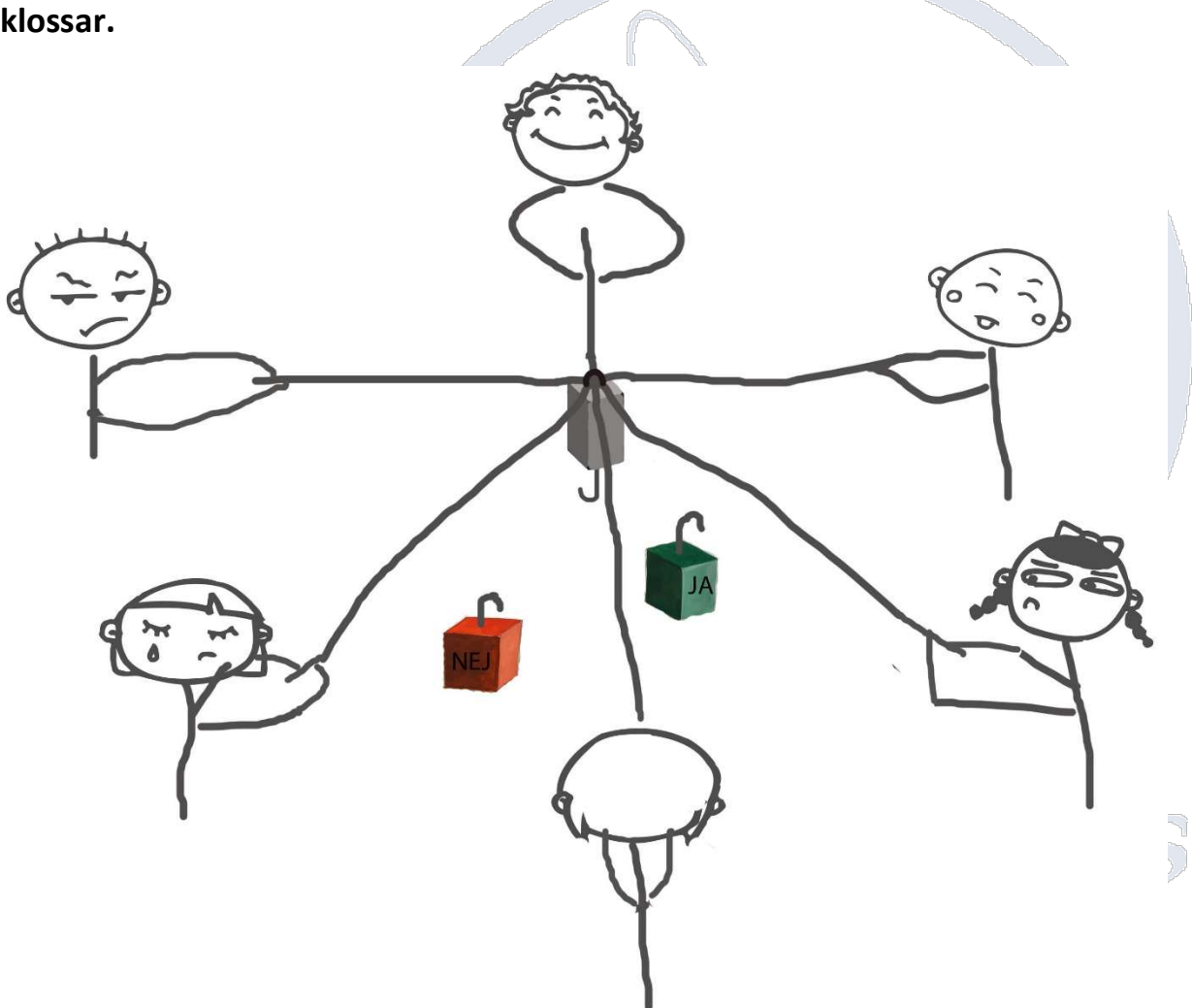
Har du en mångkulturell grupp så kan du ställa följd frågor om vad som gäller i deltagarnas hemländer.

JA NEJ frågor

- Man får vandra på stigar i skogen JA
- Det är förbjudet att tälta ute i skogen NEJ
- Man får plocka bär i skogen JA
- Man får ta bark och grenar från träden att elda med NEJ
- Man får cykla elcykel på stigar i skogen NEJ
- Man får plocka svamp i skogen JA
- Man får bada från annans brygga utanför tomt JA
- Man får bada från annans brygga på annans tomt NEJ
- Man får fiska i åar utan fiskekort NEJ
- Samma regler gäller i naturreservat som utanför dem NEJ
- Man får elda på berghällar NEJ de kan spricka
- Man får slänga skräp i naturen NEJ
- Man får alltid elda i iordninggjorda eldstäder NEJ det kan vara eldningsförbud
- Man får köra moped på stigar i skogen NEJ
- Man får tälta enstaka nätter om det inte är för nära hus JA
- Man får bryta grenar och kvistar i skogen NEJ
- Man får fiska fritt med metaspö i åar NEJ fiskekort krävs
- Man får fiska fritt med metaspö i havet JA
- Man får plocka blommor i skogen JA om de inte är fridlysta
- Man får gå fram till ett fågelbo och titta NEJ man får inte störa djuren
- Man får gå genom beteshagar och lämna grindarna öppna NEJ man måste vara noga med att stänga grindar

Klossarna

Från den grå klossen går 6 snören. Dela upp gruppen så det är antingen en eller två elever vid varje snöre. Har du två set med klossar så kan du ha två lag. Ställ frågor som det går att svara ja eller nej på. Det lag som först har lyft rätt kloss och lagt den på ett speciellt ställe som man har märkt ut (lägg ut ett stort blad eller bygg en fyrkant med pinnar) får ett poäng. Räkna poängen genom att lägga en pinne/sten vid det laget. Alternativt enbart samarbete inom en grupp och med ett set med klossar.

NEJ-LAGETS BO

_____ rep

10 m mellan rep

Ooo NEJ-LAGETS

_____ rep

5 m mellan rep

LEDARE

_____ rep

Ooo JA-LAGETS

Natur i skolan

www.naturifok.se

10 m mellan rep

_____ rep

JA-LAGETS BO

ELDA I NATUREN

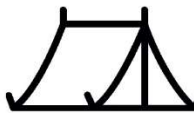
Att prata om

- ▶ Vet ni hur vi kan ta reda på om det är eldningsförbud?
- ▶ Kan vi ta bark eller grenar från träden för att elda med?
- ▶ Var kan vi hitta torrt bränsle till elden?
- ▶ Hur kan vi säkra upp eldstaden så elden inte sprider sig?
- ▶ Om elden sprider sig nu, vad gör vi?
- ▶ Hur mycket vatten tror ni behövs för att släcka elden?
- ▶ Vad kan starta en skogsbrand?
- ▶ Vad kan hända om vi eldar på en klippa eller berghäll?
- ▶ Vi är i ett naturreservat/nationalpark- vad gäller när vi eldar?

Så säger allemansrätten

- ◆ Det är länsstyrelsen eller kommunen som bestämmer om eldningsförbud. Då är all öppen eld förbjuden, även eldning i iordninggjorda eldstäder.
- ◆ Du får ta nedfallna kottar och löst liggande pinnar och grenar på marken som ved till elden. Men det är inte tillåtet att hugga eller såga ner träd eller buskar, eller att ta ris, grenar eller näver från levande träd.
- ◆ Välj en plats för elden där den inte riskerar att sprida sig eller skada mark och vegetation. Se till att det finns vatten att släcka eld och glöd med.
- ◆ Elda inte direkt på, eller alldeles intill, berghällar eller stenblock. De kan spricka sönder.
- ◆ I naturreservat och nationalparker gäller för det mesta särskilda regler för eldning. Det kan vara helt förbjudet, eller bara tillåtet på vissa iordningställda eldplatser.

Källa: Naturvårdsverket

TÄLTA I NATUREN

Att prata om

- ▶ Vi letar tältplats, vad är viktigt att tänka på?
- ▶ Stör vi djur eller människor om vi tältar här?
- ▶ Här i hagen finns kor/får, är det okej att vi går här?
- ▶ Vem äger marken där vi vill tälta?
- ▶ Behöver vi fråga någon om lov om vi ska tälta här?
- ▶ Hur länge får vi tälta?
- ▶ Vi är i en nationalpark/naturreservat- kan vi tälta var vi vill?
- ▶ Kan vi elda här på vår tältplats?
- ▶ Vad gör vi av vårt skräp?
- ▶ Var någonstans går vi på toa?
- ▶ Här växer bär vi kan äta, är det okej att plocka dom?
- ▶ Ser tältplatsen ut som den gjorde när vi kom? Har vi lämnat några spår?

Så säger allemansrätten

- ◆ Tälta inte på ömtålig mark som hagar, odlad mark, planteringar eller på någons tomt. Om ni ser någons hus är ni för nära.
- ◆ Det får vara 2-3 tält på samma plats men inte fler. Stanna 1-2 nätter men inte längre.
- ◆ Om ni vill slå upp fler tält, eller stanna fler nätter behöver ni fråga markägaren om lov.
- ◆ Gå försiktigt genom hagar och stäng grindar efter dig.
- ◆ I naturreservat och friluftsområden kan andra regler gälla. Kolla föreskrifter!
- ◆ Du får uträtta dina behov i naturen. Gör så här: Gräv en grop för bajset och pappret, och täck sedan med sten eller löv.
- ◆ Du får plocka vilt växande blommor, bär och svamp i naturen.
- ◆ Tänk på att lämna platsen ren och fin!

Källa: Naturvårdsverket

DJUR OCH NATUR

Att prata om

- ▶ Finns det något som är bra att tänka på för att få se vilda djur?
- ▶ När det är vår är det ännu viktigare att ta hänsyn till djuren, varför?
- ▶ Här finns fågelbon med ägg och ungar. Hur nära är det okej att gå?
- ▶ Om vi skulle hitta en ensam djurunge tex en harunge. Vad gör vi då?
- ▶ Behöver vi ha hunden kopplad här?
- ▶ Är det okej att plocka blommor här?
- ▶ Här finns massor av bär/svamp. Är det okej att plocka?
- ▶ Vad betyder det att en blomma är fridlyst och varför finns det fridlysta växter?
- ▶ Vi är i en nationalpark/naturreservat, är det okej att plocka blommor här?

Så säger allemansrätten

- ◆ Visa hänsyn till de vilda djuren i skogen. Detta är extra viktigt under våren då många ungar föds. Mellan 1 mars och 20 augusti måste du hålla din hund under extra stor uppsikt när ni är ute i naturen. I alla Sveriges nationalparker ska din hund alltid vara kopplad.
- ◆ Du får plocka vilt växande blommor, bär och svamp i naturen. Man får inte gräva upp växter, plantor, lökar och rötter, eller plocka på ett sätt som skadar växterna.
- ◆ Fridlysning innebär oftast att en växt- eller djurart är helt fredad – du får inte plocka, fånga, döda eller på annat sätt samla in eller skada exemplar av arten.
- ◆ I nationalparker och naturreservat gäller särskilda regler. Det kan vara begränsningar i rätten att plocka bär eller växter, men också stenar och annat.

Källa: Naturvårdsverket

PADDLA OCH BADA

Att prata om

- ▶ Det finns massor av sjöar, åar och andra vattendrag i Sverige - Vet ni var vi får paddla?
- ▶ Vi ska hitta ett ställe att gå iland, får vi göra det var som helst?
- ▶ Här är någons brygga. Får vi hoppa i land på den?
- ▶ Den här bryggan ligger på någons tomt. Är det okej att gå iland?
- ▶ På den här ön häckar massa fåglar, kan vi gå iland?
- ▶ Här är en skylt där det står fågelskyddsområde - vad betyder det?
- ▶ Kan vi bada från den här bryggan?
- ▶ Får vi fiska här? Hur kan vi ta reda på det?
- ▶ Här behövs fiskekort för att fiska, vet ni hur vi fixar det?

Så säger allemansrätten

- ◆ Allemansrätten gäller både på land och på vatten. Du får bada vid stränder och åka båt nästan överallt.
- ◆ Du kan tillfälligt lägga till vid eller använda en brygga som ligger utanför en tomt.
- ◆ Tänk på att inte bada på en strand eller brygga som är del av någons tomt utan att fråga först.
- ◆ I ett fågelskyddsområde får allmänheten inte vara under en viss tid av året, för att skydda fåglar under häckningstid.
- ◆ Även om fiske inte ingår i allemansrätten får du fiska fritt med spö och vissa andra handredskap längs kusterna och i våra fem största sjöar. För fiske i andra vatten krävs fiskekort eller annat tillstånd. Digitala fiskekort går att köpa på internet.

Källa: Naturvårdsverket

CYKLA

Att prata om

- ▶ Får vi cykla var vi vill i skogen?
- ▶ Om det står skyltat att det är privat (enskild) väg, får vi cykla där ändå?
- ▶ Här är ett motionsspår/vandringsled/en åker/granplantering. Är det okej att cykla här?
- ▶ Är det okej att cykla genom en trädgård eller på någons tomt?
- ▶ Det är väldigt blött och lerigt på stigen, vad händer när vi cyklar här?
- ▶ När det är berghällar som sticker upp med lavar och mossor. Är det okej att cykla över?
- ▶ Vi är i en nationalpark/naturreservat. Får vi cykla här? Hur tar vi reda på det?

Så säger allemansrätten

- ◆ Enligt allemansrätten får du cykla både i naturen och på enskilda vägar.
- ◆ Det finns inget allmänt förbud mot att cykla på motionsspår och vandringsleder. Men ta det lugnt och ge de som springer eller går företräde.
- ◆ Det är inte tillåtet att cykla över planteringar, trädgårdar, skogsplanteringar eller åkrar med växande gröda.
- ◆ Cykla skonsamt! Undvik att cykla på: mjuka stigar, särskilt på våren och hösten och känsliga marktyper som berghällar med mossor och lavar, mjuka ängsmarker, mossar och kärrmarker.
- ◆ I nationalparker och naturreservat kan särskilda regler gälla för cykling. Det kan vara helt förbjudet, eller bara tillåtet på vissa leder. Titta på skyltarna!

Källa: Naturvårdsverket

NATURRESERVAT/ NATIONALPARKER

Att prata om

- ▶ Vi är i en nationalpark/ ett naturreservat. Vad betyder det? Varför finns de?
- ▶ Hur tar vi reda på vad som gäller här?
- ▶ Kan vi gå var vi vill när det är ett naturreservat/nationalpark?
- ▶ Kan vi göra upp en egen eldstad i nationalparken/naturreservatet?
- ▶ Kan vi cykla här? Hur tar vi reda på det?
- ▶ Kan jag ta med min hund till naturreservatet/nationalparken? Kan jag ha den okopplad?
- ▶ Är det okej att plocka blommor här?
- ▶ Här finns massor av bär/svamp. Är det okej att plocka?

Så säger allemansrätten

- ◆ Den mest skyddsvärda naturen i Sverige bevaras ofta genom nationalparker och naturreservat. Skydd av värdefull natur bidrar till att alla dess arter inte hotas eller förstörs och kan ge oss en mängd naturupplevelser.
- ◆ För skyddade områden finns särskilda bestämmelser. Föreskrifterna finns ofta uppsatta på skyltar som är placerade vid ingången.
- ◆ Det kan exempelvis vara förbjudet att elda, lägga till med båt eller ha med sig hund i området.
- ◆ Cykling och ridning kan vara tillåtet, ibland bara på markerade leder.
- ◆ Bärplockning är ofta tillåten, även om du ibland bara får plocka så mycket som du kan äta på plats.
- ◆ I nationalparker ska hundar alltid vara kopplade.

Källa: Naturvårdsverket

Bilder nedan finns utskrivna i större format. Teckningarna är från sagokällan.se. Vissa av bilderna är modifierade av Natur i fokus.

Man får inte bryta kvistar. Man får ta vatten från bäckar.

Förbjudet att plocka blommor från annans trädgård. Förbjudet samla ägg och störa vilda djur

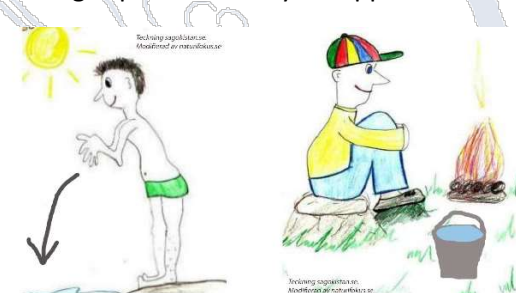
Tillåtet att plocka grenar från marken. Tillåtet att tälta enstaka nätter utom synhåll av hus.

Förbjudet att hugga ner träd. Djurägare har ansvar för att husdjur inte jagar vilda djur. Från 1 mars -20 måste hunden vara kopplad om den inte är extremt lydig.

Förbjudet att skräpa ner. Tillåtet att lägga till vid annans brygga eller strand om det inte är på tomten eller fågelskyddsområde alt annat naturskyddat område. Ägaren till brygga måste också ges plats om de dyker upp.

Tillåtet att bada i sjöar och i havet och från bryggor så länge det inte är annans tomt. Tillåtet att elda i naturen om du släcker väl och det inte är eldningsförbud. Du har ansvar att elda så att inte naturen skadas. Elda inte på klippor eftersom de kan spricka.

Det är tillåtet att plocka bär, svamp och blommor om de inte är fridlysta. Det är inte tillåtet att störa djurlivet

Natur i fokus
www.naturifokus.se

Man får inte tälta inom synhåll för hus. Man får tälta på annans mark enstaka nätter om det inte är för nära boningshus.

Man får fiska med handredskap i havet och i våra 5 stora sjöar. I mindre sjöar och åar måste man ha fiskekort

Foto I Ljungblom. Djurägare har ansvar för att husdjur inte jagar vilda djur. Från 1 mars -20 måste hunden vara kopplad om den inte är extremt lydig.

Foto I Ljungblom

Det är inte ovanligt att man ser folk på motorcykel ute i naturen och kör. Det är dock endast tillåtet på avsedda banor.
Foto: Mostphotos.

Man får inte köra motorfordon i naturen eftersom det stör och ger körspår som t ex kan leda iväg vatten i markerna. Detta gäller även skoter och elcyklar.

Natur i fokus
www.naturifokus.se

Fridlysning

Det finns många fridlysta blommande växter i Skåne bl a blåsippa, backsippa, gullviva och alla orkideer.

Sveriges samtliga grod- och kräldjursarter är fridlysta i hela landet. Det innebär att man måste ansöka om dispens hos länsstyrelsen om man vill samla in grodor eller kräldjur för sin forskning, eller för något annat syfte. Vissa begränsade generella undantag finns för de vanligaste arterna av grodor och kräldjur. Det är till exempel tillåtet att samla in lite rom av vanlig groda, vanlig padda och åkergroda för att studera deras utveckling. Om man sedan släpper tillbaka dem på samma plats som de samlades in.

Förutom fridlysningen är alla vilda fåglar och däggdjur (inklusive fladdermöss) dessutom fredade enligt jaktlagen (SFS 1987:259) och jaktförordningen (SFS 1987:905).

Undantag från fredningen gäller för sådan jakt som är tillåten enligt jaktlagstiftningen.

Fiskar samt blötlevende kräftdjur och blötdjur, till exempel musslor och snäckor, omfattas av fiskelagstiftningen och kan skyddas med stöd av den.

Det är förbjudet att fiska mal och flodpärlmussla i hela landet enligt förordningen om fisket, vattenbruket och fiskerinäringen (SFS 1994:1716). Förbudet omfattar även tjockskalig målarmussla och sirlig skivsnäcka, eftersom de listas som fridlysta enligt artskyddsförordningen.

Källa naturvårdsverket 2016